

אנשי-הרוח התקוממו, בן-גוריון

האקדה

השבוע השמונה עשר של הפרשה עמד כולו בסימן המרד הגדול של אנשי-הרוח. ביום בלתי-סוסק הגיעו המכתבים לתיבת-הדואר 4017 ירושלים, שהסכה לסמל ההתקוממות הרוחנית. מדענים, מחנכים, סופרים, סטודנטים — הצטרפו למיסקד הגדול. הצעדים הראשונים של מרד זה, לפני חודש, עוד היו הסתייגות דברו היה מגומגום, פשרני עד כדי שיטוש. אולם השבוע היה הכל ברור וחד-משמעי. אנשי-הרוח התייצבו בקומה זקופה ובפה מלא לימינו של פנחס לבון, במלחמתו נגד הדיקטטורה הזוחלת של בן-גוריון ונערי-הצרו.

לא היה זה מיסקד חד-פעמי, שנשתיים בחתימה סתמית. אנשי הרוח פעלו ברציפות לאורך כל החוויה, לא רק כחסיכה אחת, אלא גם כייחידים בעלי יוזמה. הם הציגו את העתונים במכתבים ארוכים ומנומקים, השיבו בהגיון צונן ואכזרי לדברי-הבלע המעורפלים של "יונייטד-פרס". הם עשו מעשים שאי-אפשר היה להעלותם כלל על הדעת לפני חצי שנה. הבלט ביניהם: הודעתו של הפרופסור יעקוב טלמון שהוא מסתלק מכתבת הביוראטיה של דויד בן-גוריון. טלמון, בן גילו של משה דיין (45), כוכב עולה בשמי האוניברסיטה, פרופסור בן המניין להיסטוריה הדישה, (1956) בשל ספרו דמוקראטיה טוטליטארית, ידע לערוך את ההשאה המעשית בין פרשת-לבון לבין פרשות אחרות של ההיסטוריה הדישה, שכללו את הדרך לשלטון רודני.

★ ★ ★

אף לא אחד תמך בכיני!

מרד אנשי-הרוח עשה רושם עמוק וצפוי. הוא ליכד את דעת-הקהל של השכבות הנאורות נגד ביגיי ונערי-הצרו. אילו נערך השבוע מישראל בשכבות אלה, לא היו נמצאים אף 10 אחוז שיגידו כן לזקן. מניין נבט כוח-המחץ כזה למרד אנשי-הרוח, במדינה שלא ייחסה מעולם ערך רב

שר הדתות בחופשה לבון על מש

לדעותיהם של פרופסורים וכותבי-ספרים? היו לכך כמה וכמה סיבות. בין השאר: איש לא חשד באנשי-הרוח שהם משוחדים. רובם ידועים כרוחנים מכל עיסוק מסלגתי, רחוקים שבעתים מחוגים קיצוניים, השוללים את המשטר. כאקדמאים, גם לא יכלו להיות קרובים מבחינה מעמדית למזכיר ההסתדרות, המטיף נגד הפער במשכורות.

● עמדת אנשי-הרוח נגדה באופן בולט את האינטרס האנוכי שלהם. במדינת-ישראל, הממשלה היא הקובעת במישרין או בעקיפין את מעמד אנשי-הרוח, מעלה אותם בדרגה, מעניקה להם פרסים, חולקת להם כבוד. כל אחד מחותמי העצומה ידע כי הוא נכנס אוטומטית לרשימה השחורה של דויד בן-גוריון — והביא את הקורבן בעין שקוטה.

● נטוחת ההתעוררות הגואה לטובת לבון, לא נמצאה בכל הסדרה אף קבוצה אחת של אנשי-רוח שתמכה בעמדת דויד בן-גוריון. מלאכתו של בן-גוריון לא נעשתה אלא על ידי כתבלבים שכירים, כותבי-מאמרים מדרגה המישית. היו בין אנשי-הרוח שהשתמשו מחתימה על העצומה, כמו הסופר-הכדאיניק משה שמיר, שמיהר להסתלק לארצות-הברית. אך איש לא חתם על עצומה נגדית לטובת האחד-בדורו, תלמידם של אפלטון וספינוזה.

עובדות שטויות אלה העלו את קרן אנשי-הרוח, שיכנעו את הקהל הרחב כי הוא עז להתעוררות מוסרית אמיתית. זו הפעם הראשונה מאז קיומה, הפכה האוניברסיטה העברית לגורם פעיל במאבק על דמות החברה העברית.

היתה זאת תוצרת-לאחי רבת-חשיבות של הפרשה. היא שינתה את השקפת הדור הצעיר, שהתרגל לבזו לאנשי-רוח בכלל, לאנשי מדעי-הרוח בפרט. בהתמודדות בין "אנשי המעשה" מסוגם של דיין ופרס, לבין אנשי-הרוח מסוגם של הפרופסור (לפילוסופיה) רוטנשטרייך והפרופסור (להיסטוריה) טלמון, זכו הפרופסורים בנצחון תעמולתי בלתי-מעורר.

נצחון מעשי זה בלט אפילו בעתוני פרס. במכתב קצר אחד, שגירוסט פוסט נאלץ לפרסמו, הרס טלמון את כל מסכת השקרים שבנתה בשקידה עלידי בטאון מכור זה, במשך חודשים. ואילו בעתונות השני של שמעון פרס, הארץ, ריסקו הפרופסורים ללא רחמים את מאמרו של ולטר "פולס" גרוס, שהביע את טענות "יונייטד פרס" נגד אנשי-הרוח.

★ ★ ★

ניצרת האקדה פתוחה

אנשי בן-גוריון עצמם הסיקו, כנראה, את המסקנה ממצב זה. הם הכירו בעובדה שרודנים רבים הבינוה לפניהם: שדיקטטורה אינה נוצרת תוך ויכוח על מוסר וזדק.

הארץ נאלץ השבוע להיסוג מעט בפני זעם קוראיו (ראה עמודים 8-9), פירסם כמה מאמרים ומכתבים של מתנגדי נערי-הצרו. מאחורי מסך-עטן זה המטיף התנוון נצלן מדי יום ביומו את סורי-החדשות שלו לניהול המלחמה של פרס ושות', באי-צננה אוניקסיטיבית.

במדינה

(המשך מעמוד 4)

הודעותיו הרשמיות של משרד האוצר על העלאות במסים ועל התיקרות בשורה גדולה של מצרכים חיוניים. לקריאתו ענו מאות פועלי המפעלו "בלגיה בלגיה, גם כאן" זה קרה לפני שלושה שבועות. הקיפה קריאה זו רבבות פועלים ששבתו במשך חצי-שעה, במאות מפעלים ברחבי הארץ כולה.

הקריאה של פועלי קייזר-אילון הביאה, במהירות שאיש לא ציפה מראש, להתארגנות ועד-פעולה במפעלים רבים בחיפה, ולפני דוגמה זו הוקמו ועדי-פעולה בתל-אביב, בירושלים וברוב ערי הארץ. רק אחר-כך נוצר שיתוף ארצי, שהביא לשביתת האזרה רבת-המימדים של השבוע.

את ההנמקה הפשוטה ביותר להתעוררות סטוטנטית זו נתן הפועל אברהם לוי, כשי-התאספו מאות פועלי הסיניבה בכיכר עליית ברמת גן: "ההסתדרות אמרת שזה חבלה, שזוהי הסתה. אבל תראה!" הוא הצביע על חוברת כחולה שבידו והסביר: "הנה, שכר חודשי ממוצע של פועל מקצועי 299 לירות; של פועל בלתי מקצועי 156 ל"י והממוצע של כל הפועלים נשאר עוד פחות מ-200 ל"י."

אי-אפשר היה שלא לקבל טענה זו, כשהחוברת שבידו היא סקר בנק ישראל מס' 10.

באותו זמן קרא אחד השובתים, שנאם ברמקול ארצי: "אשכול ובקר עושים קנוניה ביניהם: אחד מעלה את השכר ב-ששה אחוז והשני מעלה את התיקר בעש-רים אחוז!"

בבית-הכנסת לתינוק, תל-אביב, הסביר פועל מבוגר: "למה שובתים? תראה את השם של המפעל ותבין — כשיש תינוק מוכרחים לעשות משהו כדי שיהיה לו אוכל וחינוך!"

חברי מפא"י מתמרדים. אופייני למאורעות הזמן האחרון היתה רשימה של י. שייך בדבר. הוא הזכיר את החלטות מרכז מפא"י מהחודש שעבר — "חברינו בממשלה ובהסתדרות נתבעים לפעול ליציבות במחירים ולא להעלות היטלים ומסים על המוני העם" — ושאל: "מאז קבלת החלטות אלה היו העלאות בהיטלים ובמסים וגל ההתייקרות גאה. גם הרשויות המקרימות, המתגולות רובן ככולן עלידי חברי מפא"י וההסתדרות, מתכוננות להעלות את המסים. משום מה עשו החלטות אלו פלס-תרז האם בקבלת החלטות והפרתן בנשימה אחת אין פגם חברתי וחיוני? האין ועדת הביקורת של ההסתדרות והמוסד לביקורת של מפא"י חייבים כאן לפעול ולקרוא לדין כל אלו שהפרו את החלטות?"

הקריאה לדין, המכתבה לשירי מפא"י בממ"שלה, נשארה ללא מענה. לא היה זה מסלא, על כן, כי על אף הקריאה "קומוניסטים" שהשמיעו קברניטי מפא"י, היו רוב ועדי-הפעולה מורכבים מפועלים ותיקים, המחזיקים בכיסם פנקסי מפא"י ואשר הצביעו א' בבחירות האחרונות.

התקציב

ילדים במקום לחם

גו, קינדר, תראו לי בעצמכם איפה אפשר לקצץ בתקציב ההוצאות — ואקצו! אמר שרה-אוצר לוי אשכול, בטון אבהי, בשיבת מזכירות מפא"י, בתשובה לזרישות לקצץ בתקציב ולבטל את היטלים החדשים. מול הצהרה כזאת נשארו גם המתנגדים המרדמים ביותר להיטלים החדשים בדיעבד יקרות. כי בתקציב המדינה, שהוגש בתחילת השנה לכנסת, יש פירוט מדויק של כל הוצאות הממשלה — וכל הוצאה נראית חיונית וחשובה. קרוב לודאי שגם בין מומחי האוצר, אין אדם אחד המסוגל לנתח בעצמו את כל פרטי התקציב ולבקרם.

אולם אם קשה לעמוד על טיבו של התקציב כולה, אפשר לפנות לנתח ולבדוק פרטים בודדים וללמוד מהם שיעור. פרט כי זה הוא הסעיף הון בשבועון רדיו של קול ישראל.

אשליה יקרה. מתוך כשני מיליארד הליחות של התקציב הכללי, הקציב האוצר סכום של 100 לירות בלבד לשבועון הרדיו. סכום פעוט, לכל הדעות. לדעת האוצר, צריכות שאר ההוצאות של השבועון להתחלק כסות על ידי הכנסותיו. אולם הצעה קלה בסירוס ההוצאות וההכנסות המצופות של השבועון, כפי שהן מופיעות בתקציב ה"מפורט", מוכיחה כי שני הסעיפים אינם אלא אשליה יקרה.

לפי סעיף התקציב, מבסס שבועון ה"חמש עשר" במספר 10

מצב רוחו מרוסם...

אחרי גלוח הוא משתמש בפיטרלון. פיטרלון מרענן ומחטטה את העור. אס בתער או במכונה אחרי הגלוח.

פיטרלון

מרחיק פצעונים ומונע גרני עור, אחר שמוש בפיטרלון, עורך יהיה חלק וגמיש. להשיג בבתי מרקחת ופרפורמיות.

פרסום אר"י

אם הנך מורה-הדרך

מוסמך ובעל רשיון נהיגה למזנית, המעוניין בעבודה קבועה, קשה, אך מעניינת, (ולא רק ב"טיפ"), — כתובי-נ"ל "דחה" חיפה, רח' הרצל 7, למספר 10.838.

כריכות 1960

החל מיום השני הקרוב, ה"30 ליונאר, יתקבלו במשרדי "העולם הזה", תל-אביב, גליקסון 8 (עלידי כיכר דיונון) כרכי 1960 (וגם כרכי שנים קודמות) לכריכה.

מחיר הכריכה הוא 5 ל"י הכרך (כולל משלוח בדאר למעונייני נים בכך), ואפשר לרכוש גליונות חסרים במחיר 60 אגורה הגליון.

שעות קבלת הכרכים: יום שני וחמישי בשבוע בין השעות שש עד שמונה אחרי-הצהריים.